

องค์ความรู้ที่ซ่อนอยู่ในเรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

1. ที่มาและความสำคัญ

เรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จัดสร้างเมื่อ พ.ศ. 2559 โดยเงินบริจาคของ คณะศิษย์เก่าโรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูนครราชสีมา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเรือนโคราชหลังนี้ได้ชะลอ (รื้อและย้าย) มาจากอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุถึง 111 ปี มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างจากเรือนทั่วไป (เรือนมี 2 จั่ว แต่มีพื้นที่ใช้สอยเทียบเท่าเรือน 3 จั่ว) มีการสอดประสานชิ้นส่วนต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นองค์อาคารได้อย่างแข็งแรง มั่นคง สะท้อนให้เห็นอัจฉริยภาพและปัญญาสร้างสรรค์ของช่างท้องถิ่นโคราชที่มีความริเริ่ม มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบโครงสร้าง แตกต่างอย่างเป็นเอกลักษณ์ ทำหน้าที่เป็นข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นชาวโคราชสืบไป

ซึ่งการดำเนินงานในระยะของการก่อสร้างได้เสร็จสิ้นแล้ว สำนักศิลปะและวัฒนธรรม จึงมีแผนในการดำเนินการลำดับต่อไป คือ การนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรือนโคราชด้วยเทคนิคต่างๆ อย่างมีสุนทริยภาพ อาทิ การบรรยายทางวิชาการ การจัดทำเอกสารทางวิชาการ การประชาสัมพันธ์ หรือกระบวนการอื่นๆ ดังนั้นจึงมาสู่การลงความเห็นร่วมกันว่าในปีงบประมาณ 2560 จะได้ดำเนินการจัดการความรู้ในเรื่อง “องค์ความรู้ที่ซ่อนอยู่ในเรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา” เพื่อระดมองค์ความรู้สู่โครงสร้างเนื้อหาหลักประกอบการนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการของเรือนโคราชต่างๆ และกระตุ้นให้บุคลากรรู้จักกับเรือนโคราชในชั้นพื้นฐานได้มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อค้นห่องค์ความรู้ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สำหรับใช้เป็นต้นทุนในการผลิตเอกสาร สื่อ นิทรรศการ หรือเทคนิคการนำเสนอเนื้อหา รูปแบบอื่นๆ และกระตุ้นให้บุคลากรรู้จักกับเรือนโคราชในชั้นพื้นฐานได้มากยิ่งขึ้น

3. ผู้ใช้ความรู้

3.1 บุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3.2 ผู้มาเยี่ยมชมเรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

4. กระบวนการ

การดำเนินงานการจัดการความรู้ ใช้กระบวนการจัดการความรู้ของ กพร. จำนวน 7 ขั้นตอน มีการดำเนินงานดังนี้

4.1 การบ่งชี้ความรู้

การดำเนินงานการจัดการความรู้ มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ บุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรมทุกคน จึงได้ร่วมกันสร้างกลไกในการดำเนินงาน โดยผู้บริหารของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา และมีนายณัช แวณิมพลีสกุล เป็นหัวหน้าทีมการจัดการความรู้ โดยในส่วนของบุคลากรทุกคนเป็นคณะกรรมการดำเนินงานโดยได้แบ่งหน้าที่ในแต่ละฝ่ายตามความสนใจ และมอบหมายให้นายชุตินันท์ ทองคำ เป็นเลขานุการ

จากนั้นจึงประชุมระดมความคิดเห็นถึงความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยมีความเห็นร่วมกันในการขยายงาน ในส่วนของพิพิธภัณฑ์ฯ สืบเนื่องจากที่คณะศิษย์เก่าฯ มอบเรือนโคราชให้มหาวิทยาลัยโดยมีสำนักศิลปะและวัฒนธรรมเป็นผู้ดูแล เพื่อให้เรือนโคราชเกิดประโยชน์สูงสุดจึงได้ดำเนินการกำหนดเป็นประเด็น ในการจัดการความรู้ คือ "องค์ความรู้ที่อยู่ในเรือนโคราช"

4.2 การสร้างและการแสวงหาองค์ความรู้

คณะกรรมการจัดการความรู้ ได้เน้นกระบวนการสร้างและแสวงหาองค์ความรู้ เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับบุคลากรของสำนักศิลปะฯ จึงได้ออกแบบกิจกรรมออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

4.2.1 การประชุมบุคลากรสายสนับสนุน เพื่อหาแนวทางในการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมและแบ่งหน้าที่อย่างไม่เป็นทางการ สร้างการพูดคุยด้วยบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด โดยผลจากการพูดคุย ได้แนวทางในการระดมข้อคำถามจากผู้เยี่ยมชม และได้กำหนดวันในการทำ Mind Map เพื่อวิเคราะห์ประเภทของข้อคำถามในภายหลัง

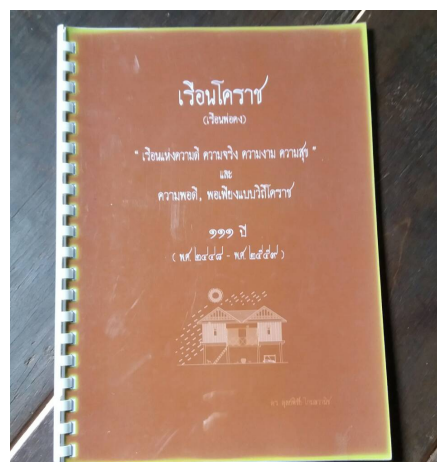
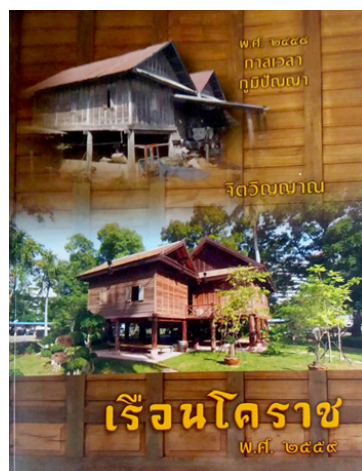
4.2.2 การแสวงหาองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านพิพิธภัณฑ์ จากสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการจัดแสดงในเรือนโคราชและการอนุรักษ์วัตถุพิพิธภัณฑ์ (23-24 มีนาคม 2560)

4.2.3 การศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์ตรง (Tacit Knowledge) ในแหล่งเรียนรู้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ณ ห้องไทยนิทัศน์และวัฒนธรรมอาเซียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งได้พูดคุยกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโดยตรงเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานระหว่างกัน เกิดเครือข่ายที่สามารถปรึกษาระหว่างหน่วยงานได้ในอนาคต

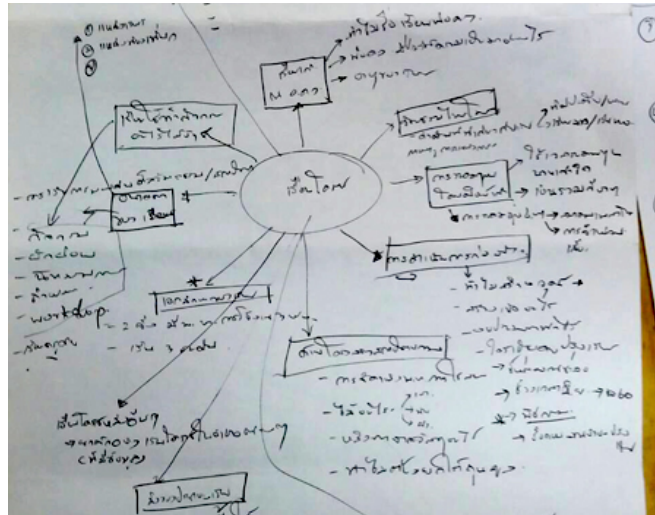

4.2.4 องค์ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบเอกสาร (Explicit Knowledge) เล่มหลัก คือ เรือนโคราช พ.ศ. 2559 เขียนโดย ศิษย์เก่าโรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครู สถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา ซึ่งเป็นคณะผู้ทำงานระดมทุนและจัดสร้างเรือนโคราชหลังนี้

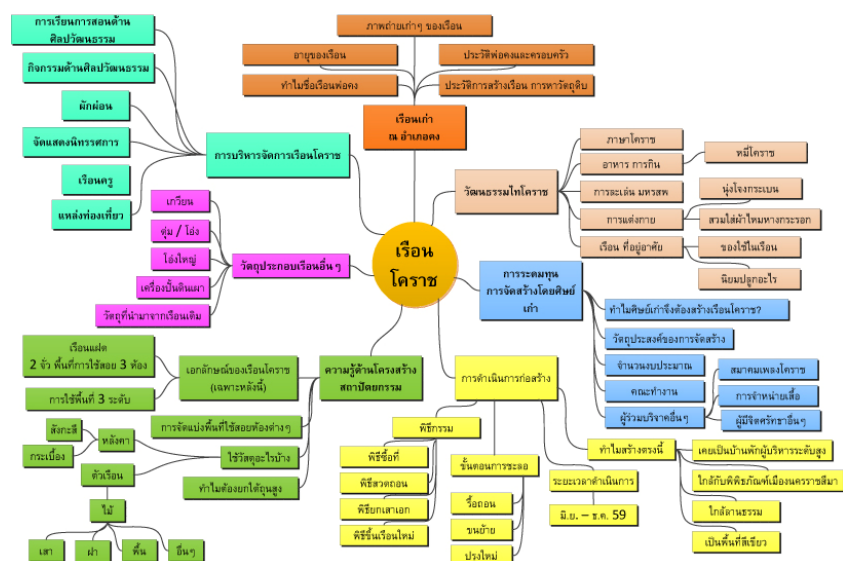
4.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

นำข้อคำถามที่ผู้ชมได้สอบถาม มาจัดให้เป็นระบบ โดยใช้ Mind Map เป็นเครื่องมือ นำเสนอในรูปของร่าง Mind Map และร่างรูปแบบตารางคำถาม-คำตอบ ซึ่งสามารถนำเสนอในรูปแบบ Info Graphic ได้ในภายหลังเนื่องจากกระบวนการนี้ใช้เวลาในการจัดทำ

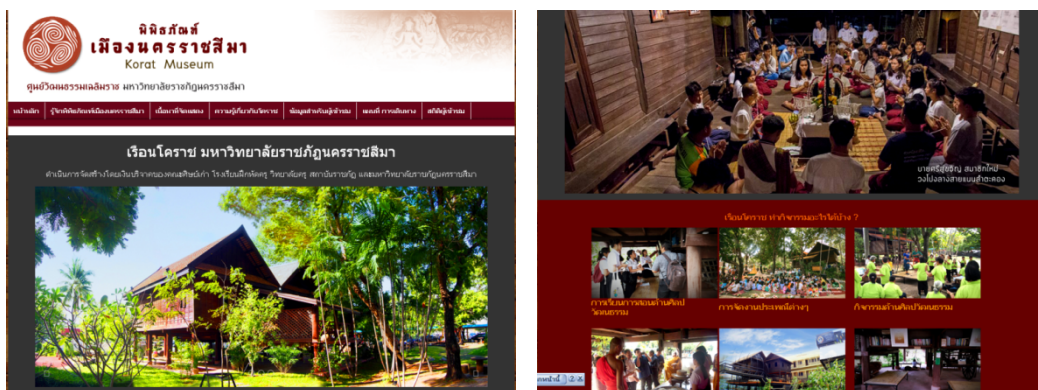
4.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้

เมื่อจัดทำ Mind Map ที่ใช้คอมพิวเตอร์หรือวาดด้วยมือให้มีสีสันสวยงาม อ่านเข้าใจได้ง่าย ขึ้น และทำตารางคำถาม-คำตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการนำเสนอต่อบุคลากรสายสนับสนุน และผู้บริหารของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

4.5 การสร้างการเข้าถึงความรู้

1. นำเสนอข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ ได้แก่ www.koratmuseum.com และ www.koratculture.com
2. ทดลองจัดทำนิทรรศการฉบับชั่วคราว และสังเกตพฤติกรรมของผู้ชมว่ามีความสนองตอบต่อนิทรรศการอย่างไร และให้นำผลกลับไปปรับปรุงอีกครั้ง
3. จัดทำ Postcard อธิบายรายละเอียดเรือนโคราชในฉบับย่อ เพื่อให้เข้าใจง่าย

4.6 การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยน

1. มีการฝึกอบรมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมในการต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมเรือนโคราชกลุ่มทั่วไป โดยผู้ปฏิบัติงานหลักรายงานผลการสังเกตพฤติกรรม และอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมซ้ำๆ
2. มีการร่วมแสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ได้พบนำไปสู่การปรับปรุงการทำงานรวมถึงประสบการณ์ในการจัดการความรู้ในครั้งนี้

4.7 การเรียนรู้

- กระบวนการเรียนรู้ยังคงเน้นการพูดคุยหลังจากการต้อนรับผู้ชมเรือนโคราชอยู่เสมอ เน้นการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นจากการสังเกต การใส่ใจในรายละเอียด ก่อให้เกิดผลทางอ้อม คือ จิตสาธารณะที่จะเกิดจากการได้พูดได้คุย

- ในส่วนของนิทรรศการออนไลน์ ยังคงต้องปรับปรุงข้อมูลให้มีความครอบคลุม สนองต่อความต้องการอยู่เสมอ โดยขยายมิติไปในการสร้างจุดแข็งในด้านวิชาการของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นแหล่งที่อำนวยความสะดวกต่อผู้สนใจในเรือนโคราชที่จะได้มาค้นคว้าในระบบออนไลน์ได้สะดวกยิ่งขึ้น เพื่อสร้างการรับรู้ นำมาสู่การเกิดผู้ชมหน้าใหม่ที่หมุนเวียนเข้ามาชมพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา และเรือนโคราช

5. ผลลัพธ์ที่ได้

องค์ความรู้หรือผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการความรู้ เรื่อง “องค์ความรู้ที่ซ่อนอยู่ในเรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา” โดยได้ประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ข้อมูลเรือนเก่า ณ อำเภอคง 2) ลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมไทโคราช 3) การระดมทุนของคณะศิษย์เก่าๆ ในการจัดสร้างเรือนโคราช 4) การดำเนินการชะลอ-ปรุงเรือนในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 5) ความรู้พื้นฐานด้านโครงสร้าง-สถาปัตยกรรมในเรือนโคราช 7) วัตถุประสงค์เรือน 8) การบริหารจัดการเรือนโคราช และอนาคตของเรือนโคราช จากนั้นจึงได้รวบรวมและจัดทำเป็นผลลัพธ์ใน 2 มิติคือ

- 1) จัดทำ webpage ใน www.koratmuseum.com เพื่อบริการแก่ผู้เยี่ยมชมทั่วไป
- 2) จัดทำตารางวิเคราะห์คำถาม-คำตอบที่ผู้ชมถามซ้ำๆ (Q&A) และจัดทำเป็น Postcard เพื่อให้เข้าใจง่าย

6.ปัจจัยสู่ความสำเร็จ (เทคนิค วิธีการ เคล็ดลับ)

- พูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด ไม่เพิ่มภาระงานหลัก แต่มุ่งแก้ปัญหาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

- กระตุ้นให้เปิดรับสิ่งใหม่ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านที่ตัวเองไม่รู้หรือไม่ได้ปฏิบัติงาน
- มีการแสวงหาองค์ความรู้ที่เผยแพร่บนสื่ออินเทอร์เน็ต
- มีการศึกษาคูณาน ณ องค์กรที่มีขนาดและบริบทคล้ายคลึงกัน โดยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์ตรง

- มีการดำเนินงานจริง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ควบคู่กับการได้งานไปพร้อมๆ กัน เมื่อเกิดข้อสงสัยก็จะเกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างการทำงานได้ทันที นำมาสู่แนวทางการปรับปรุงการทำงานที่เหมาะสม

- จะต้องบูรณาการกับกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรได้ เกิดประโยชน์ในหลายมิติ

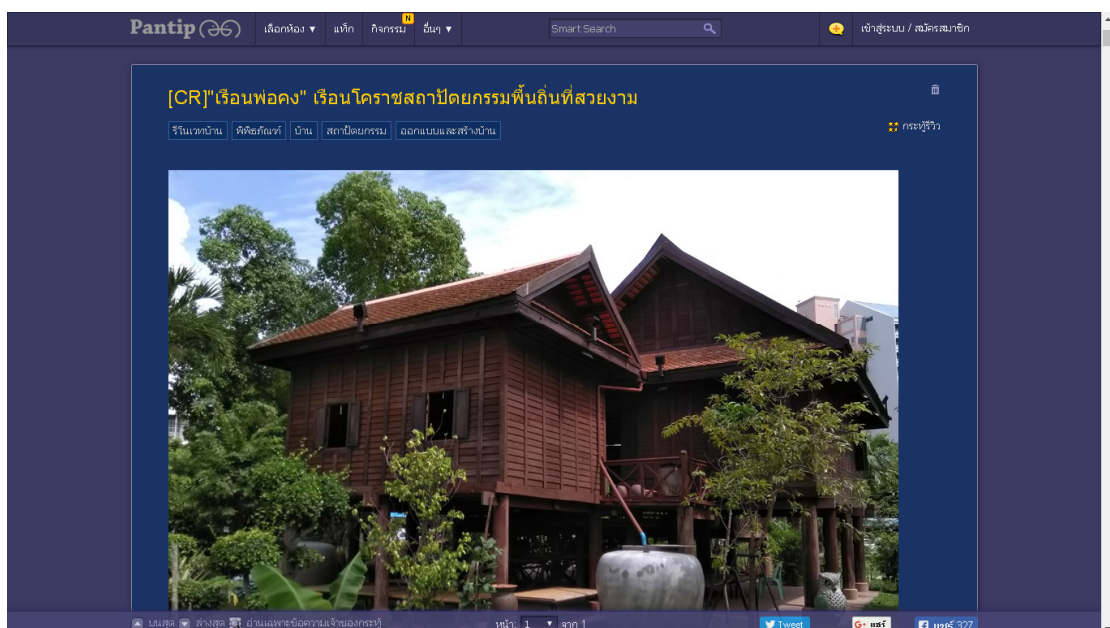
7. การใช้ประโยชน์

องค์ความรู้หรือผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการความรู้ เรื่อง องค์ความรู้ที่ซ่อนอยู่ในเรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จะเป็นการรวมข้อคำถาม ข้อสงสัย จากผู้ชมหลายกลุ่มเพื่อนำมาสร้างเอกสารที่รวบรวมคำตอบที่ถูกจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ และตอบข้อสงสัยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อมาเป็นแนวทางในการผลิตสื่อชนิดต่างๆ อาทิ 1) สื่อประชาสัมพันธ์ 2) สื่อการเรียนรู้ 3) นิทรรศการ 4) เอกสารทางวิชาการ 5) เทคนิคการนำเสนอรูปแบบอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ส่วนประโยชน์ของบุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรมจะทำให้ได้รู้จักและเข้าใจรายละเอียดของเรือนโคราชได้เพิ่มขึ้น และจะสามารถทำงานทดแทนกันได้ในการบริการแก่ผู้มาเยี่ยมชมเรือนโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

8. วิธีหรือเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการนำความรู้ไปใช้

สำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการสร้างโครงสร้างเนื้อหาในการผลิตสื่อชนิดต่างๆ จากการประเมินผลโดยการสังเกต พบว่า การดำเนินการจัดการความรู้โดยการแสวงหาความรู้จากภายนอกในการไปศึกษาดูงาน ทำให้ได้เปลี่ยนบรรยากาศทำงาน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และได้มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในการต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมเรือนโคราช ได้แสดงถึงความสามัคคี ช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอน และส่งผลทางอ้อมที่ทำให้บุคลากรกล้าคิด กล้าแสดงออก และมุ่งปฏิบัติงานเพื่อความเป็นเลิศขององค์กรในด้านอื่นๆ อีกด้วย

- ตัวอย่างผลการนำข้อมูลที่เผยแพร่ไว้บน www.koratmuseum.com/bankorat.html มีผู้นำไปประกอบการสร้างเรือนแบบโคราช (ที่มา : <https://pantip.com/topic/36853656>)

9. แหล่งอ้างอิง หรือบุคคลอ้างอิง

- หนังสือเรือนโคราช พ.ศ. 2559 โดย คณะศิษย์เก่า โรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครูสถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- เรือนโคราช (เรือนพ่อคง) "เรือนแห่งความดี ความจริง ความงาม ความสุข และความพอดี" พอเพียงแบบวิถีโคราช โดย ดร.ดุลย์พิชัย โกมลวานิชย์

10. ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ – สกุล : นายชุตินันท์ ทองคำ
- ตำแหน่งปัจจุบัน : หัวหน้ากลุ่มงานหอวัฒนธรรมและศูนย์การเรียนรู้
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- ประวัติการศึกษา : - บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
- ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) นิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- อีเมลล์ : sawadeegan@msn.com
- หมายเลขโทรศัพท์ : 044 – 009009 ต่อ 1013 โทรศัพท์มือถือ 083 – 129 9983